

[Prijavi se](#)[Zaboravljena lozinka?](#)[REGISTRACIJA](#)[Ostalo – Intervjui](#)

Sveučilište u Zadru Damir Ćavar: Računalni smjer lingvistike otvara mnoge mogućnosti

06.10.2009

[Zadar](#)

Odjel za lingvistiku aktivno traži za smjer računalne lingvistike partnere u gospodarstvu koji će nuditi studentima mogućnost za stažiranje ili praktični rad tijekom studija, kao i poslije diplome. Pojedinačne tvrtke su izrazile interes i mogu ponuditi mjesta za praktikante. Potražnja za stručnjacima informacijskih i komunikacijskih tehnologija postoji.

Dr.sc. Damir Ćavar, profesor na novoosnovanom Odjelu za lingvistiku koji će ove godine upisati prve studente na jednopredmetni diplomski studij lingvistike, upoznao nas je поближе s najnovijim odjelom Sveučilišta u Zadru.

Za one koji nisu upoznati, kažite nam par stvari o vama, vašem radu, te načinu i razlozima kako ste postali zaposlenik Sveučilišta u Zadru?

Ukratko, rođen sam u Osijeku, ali sam još kao dijete odselio s roditeljima u Dortmund (u Njemačkoj), gdje sam i odrastao. Studirao sam u Frankfurtu, a poslije ujedinjenja Njemačke sam prešao na Sveučilište u Potsdamu i živio u Berlinu, gdje sam diplomirao lingvistiku i kasnije doktorirao. Specijalizirao sam se vrlo rano na području računalne lingvistike. Tijekom studija bio sam suradnik na nekoliko projekata iz područja računalne lingvistike, tako da sam radio na području strojnog prevođenja govora, korpusne lingvistike, analize teksta i lingvističkih sustava za govornu komunikaciju sa strojevima. Poslije doktorata sam kratko radio kao voditelj projekata iz tog područja za jednu veliku privatnu banku i osiguranje u Frankfurtu. 2002. godine su me kolege iz SAD-a nagovorili da prijedem na Sveučilište u Indiani i pokrenem studijski program iz računalne lingvistike. To sam vodio 4 godine, nakon čega sam se 2005. g. sa suprugom i sinom preselio u Zadar.

Već ste otprilike 5 godina na Sveučilištu u Zadru, kao docent na Odjelu za anglistiku, te sada kao pročelnik Odjela za lingvistiku, koji ove akademske godine počinje s prvim prijemom studenata. Kakva su Vaša dosadašnja iskustva na ovom Sveučilištu? Da li se stanje mijenja, je li gore ili bolje?

Bolje ili gore, na to tako lako ne možemo odgovoriti. Obično je razvoj jednog Sveučilišta kompleksan, tako da će iz jedne individualne perspektive u svim promjenama nešto biti konkretno bolje, a možda nešto drugo gore. Općenito mjerilo ne možemo tako lako odrediti. Što se mene osobno tiče, neki procesi, strukture i načini rada meni postaju jasniji, kao i njihove prednosti i problemi. Kako nikada prije nisam imao uvid u sustav sveučilišta i visokog obrazovanja u Hrvatskoj, to je bilo apsolutno novo za mene i suprugu. Sustavi u Njemačkoj ili SAD-u su ipak značajno drukčiji, možda ne toliko za studente, koliko za nastavnike. Možda ja nisam najbolja osoba za ocjenu stanja i situacije na Sveučilištu. Ako ćemo uzeti kao kriterij neki osobni osjećaj i dojam o dosadašnjem iskustvu, čini mi se da se situacija na Sveučilištu u Zadru dosta pozitivno razvija, što je sigurno povezano sa mojom osobnom situacijom, da radim na Odjelu za lingvistiku, da imamo dopusnicu za diplomski jednopredmetni studij lingvistike, i da ovu jesen možemo krenuti s upisom studenata i konkretnim radom itd.

Kako je došlo do osnivanja Odjela za lingvistiku?

Kako je cijeli proces počeo prije dvije za mene jako turbulentne godine, ostaju mi kao značajni koncepti i motivi u sjećanju samo: a.) supruga i ja smo zaključili da se moramo koncentrirati u nastavnom i znanstvenom radu na našu izvornu struku i profesionalne interese u odgovarajućem okruženju, što znači da smo konkretno tražili mogućnost da predajemo lingvistiku, i b.) vidjeli smo mogućnost za stvaranje jednog centralnog Odjela za lingvistiku, kao integriranog odjela koji surađuje, nastavno posluhuje i nastavno i znanstveno povezuje više odjela i studijskih programa koji su sadržajno nekako vezani za jezik, bilo to na području humanističkih ili npr. društvenih znanosti. Naišli smo na razumijevanje i potporu Uprave Sveučilišta u pokušaju otvaranja novog odjela, zatražili smo od Ministarstva dopusnicu za novi studijski program i pokrenuli različite povezane aktivnosti. Odjel je osnovalo Sveučilište s odlukom Senata 2008. godine. Sadašnji nastavnici Odjela za lingvistiku izradili su zajedno s mnogim kolegicama i kolegama na drugim odjelima jedan studijski program za diplomski jednopredmetni studij lingvistike, koji je dobio dopusnicu od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa početkom ljeta 2009. godine.

Tko su profesori koji će predavati budućim studentima lingvistike?

Za sada program vode tri nastavnika Odjela za lingvistiku, tj. doc. dr. Malgorzata Ćavar, doc. dr. Marijana Kresić i ja. Kolegica Kresić pridružila se Odjelu za lingvistiku u rujnu 2009., a prethodno je odrasla i živjela u Njemačkoj i radila na Sveučilištu u Hannoveru. Više o članovima Odjela za lingvistiku može se naći na mrežnim stranicama Odjela (<http://ling.unizd.hr/>). U nastavi sudjeluju i drugi profesori, kolegice i kolege sa Sveučilišta u Zadru, kao i kolegice s Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, s kojim Sveučilište u Zadru surađuje. U program uključujemo različite izborne kolegije drugih odjela, uključujući humanističke i društvene znanosti.

Studij lingvistike je diplomski sveučilišni studij. Usto je i jednopredmetan. Mislite li da je to prednost ili mana? Zašto tako hrabar korak sa jednopredmetnim odjelom iako se na našem Sveučilištu još uvijek dosta toga radi i odvija unutar dvopredmetnosti studija?

Što se tiče stručnog obrazovanja, naročito na diplomskoj i poslijediplomskoj razini, jednopredmetni studij je jedini koji može nuditi dubinu i širinu, a samim time i kvalitetu obrazovanja iz jednog područja. Isto tako se lakše koordinira i organizira, npr. bez

kolizija i drugih sličnih problema. Studij lingvistike u Zadru fokusira se na jezik, kao komunikacijsko sredstvo, sa psihološkim i kognitivnim aspektima koji ga ograničavaju i omogućavaju, s biološkom osnovom, kao formalno, statistički i matematički opisan sustav koji se može računalno analizirati i generirati, koji ulazi sve više u tehnologiju u našem okruženju, koji postaje važan za politički, ekonomski, socijalni i kulturni razvoj jednog kraja, jedne države, i cijeloga svijeta, itd. Što se tiče znanstvenog i primijenjenoga pristupa lingvistici, kao npr. Analize govora, teksta, komunikacije, usvajanja prvog i stranog jezika, eksperimentalne analize govornika, rabe se metode statističke analize, formalnog opisa, digitalizacije, računalnih modela itd. koje nisu nužno vezane samo za lingvističko područje, koje se isto tako apliciraju na podatke iz psiholoških, socioloških, bioloških i fizičkih istraživanja. Radi se o znanju i sposobnostima koji su bitni u različitim područjima gdje se traži znanje o slaganju i izvođenju eksperimenata, programiranju softvera i alata za analizu podataka, logičko i formalno rješavanje problema i argumentiranje, itd. To znanje je važno i drugdje, ne samo u lingvistici. Htio bih naglasiti da iako se možda neka lingvistička struka ne može tako lako naći u ponudi zavoda za zapošljavanje, i radi toga studenti možda ne bi željeli studirati lingvistiku, nije nužno imati konkretan smjer ili neko zvanje po nekoj definiranoj taksonomiji zavoda za zapošljavanje. Ono što se dugoročno traži na slobodnom tržištu rada bit će vjerojatnije konkretno i specifično znanje te sposobnosti i individualne osobine. Znači, problem za jednopredmetni studij može biti da ograničava studente na upravo jedan predmet i tako manji izbor i manje šanse na tržištu rada.

Mogućnost studiranja dvaju jednopredmetnih studija u smislu tzv. "double major" u SAD-u i drugdje, bilo bi možda rješenje za tako jedan mogući konflikt, koje bi otvorilo studentima šire tržišno područje za zapošljavanje. Iako mislim da u kontekstu sveučilišnih studija nije najvažniji kriterij tržišna situacija i konkretna potražnja za nekom strukom, da sveučilišni studij ima druge dimenzije i ne smije biti isključivo tržišno orijentiran, studenti će sigurno tražiti neki smjer koji će povećati njihove šanse na tržištu, ako nisu u stanju kombinirati jedan manje tržišno orijentiran smjer s jednim drugim i "sigurnijim". Ali, mislim da je važnije od nekih površnih pitanja tipa "što ću kasnije biti" ili još gore "kako ću se što prije obogatiti", da izbor studija bude orijentiran sadržajno. Ako se netko orijentira po svojim interesima i talentima u studiju može

dati maksimum od sebe, kao i steći sposobnosti koje nju ili njega unaprjeđuju. Ako se uporno i ustrajno radi na nečemu što odgovara individualnom interesu, talentu i sposobnostima, pitanje posla i budućnosti bit će sekundarno i samo od sebe će se riješiti. To je moje osobno iskustvo.

Studenti koji sad završavaju dodiplomski studij sociologije se jako zanimaju za lingvistiku. Kao i određeni studenti psihologije, etnologije... Koje preduvjete moraju ispuniti za upis, budući da nemaju prvostupničku svjedodžbu iz znanja nekog jezika, a znaju govoriti engleski jezik?

Preduvjete su opisani u programu i na mrežnim stranicama odjela. Ukratko, jedan od uvjeta je da pristupnici znaju engleski, a drugi je da su upravo završili dodiplomski studij iz jednog od spomenutih područja. Ovisno o izboru specijalizacije u lingvistici može biti da studentima preporučimo diferencijalne ispite. Znači, može biti da moramo zajedno sa studentima naći moguće individualne diferencijalne ispite.

U razgovoru sa studentima koji planiraju upisati lingvistiku ili samo razmišljaju o njoj, često se pojavljuju i pitanja o poslu koji mogu obavljati nakon diplome. Čime se točno nakon diplome iz studija lingvistike ljudi mogu baviti? Koliko će biti dostupnih poslova, prvenstveno u Zadru, ali i u Hrvatskoj?

Ne možemo općenito reći čime se lingvisti "mogu baviti", možemo pokušati opisati što će biti njihovo znanje i sposobnosti, gdje bi to moglo biti potrebno, i kako doći do radnog mjesta kao lingvist. Što se tiče stečenoga znanja, samo kao primjer, specijalizacija u računalnoj lingvistici pruža dosta dobre mogućnosti na tržištu rada samo zato što će studenti morati biti u stanju izraditi skripte i programe za procesiranje podataka, digitalizirati i obrađivati digitalne

podatke (jezične, što je najveći dio značajnih digitalnih podataka, to je centralna bit razvoja tehnologije, za svrhu komunikacije i arhiviranja znanja itd.). Računalni smjer otvara mnoge mogućnosti. Ali mislim da sam prethodno dosta toga već obrazložio.

Što očekujete od prvih upisa na studij i od te prve generacije lingvистa?

Ne očekujemo ništa posebno od prvih upisa i prve generacije. Ali pitanje bi moglo biti, što prva generacija može očekivati od nas. U stvari prva generacija može biti sretna pošto će u prvoj godini imati puni kapacitet suradnika i profesora isključivo za sebe. To znači u našem slučaju 50% studija s ekskluzivnim mentorstvom, što nije loše.

Nude li se neke posebne stipendije studentima lingvistike na Sveučilištu u Zadru? Stažiranje u nekim tvrtkama, istraživačkim centrima?

Odjel za lingvistiku aktivno traži za smjer računalne lingvistike partnere u gospodarstvu koji će nuditi studentima mogućnost za stažiranje ili praktični rad tijekom studija, kao i poslije diplome. Pojedinačne tvrtke su izrazile interes i mogu ponuditi mjesta za praktikante. Potražnja za stručnjacima informacijskih i komunikacijskih tehnologija postoji. Ipak moramo širiti i pozicionirati znanje o tehnologijama i mogućnostima vezanim uz analizu jezika, što obuhvaća ne samo stručno znanje o izradi (softverskih) alata i digitalno kodiranih jezičnih podataka, nego i znanje o postojećim alatima i njihovoj adaptaciji i aktivaciji unutar procesa u gospodarstvu i drugim institucijama, kako bi stvorili više mogućnosti za naše studente, i možda veću spremnost gospodarstva za stipendiranje i potporu studijskom programu lingvistike. Budući trendovi s jakom potražnjom za jezične tehnologije bit će strojno prevođenje, alati za digitalne knjižnice i dubinsko pretraživanje višejezičnih tekstualnih arhiva, lingvistička pomagala za usvajanje jezika (stranoga i materinskog, tzv. CALL aplikacije), a i npr. područje računalnih igara u koje se ugrađuje šira interaktivnost koja koristi gestiku i mimiku, i koje će sve više biti u stanju razumjeti i generirati govor i smisao itd. U gospodarstvu moramo širiti svijest o potencijalu jezičnih tehnologija i naših stručnjaka u Hrvatskoj, kako bi mogli aktivirati spremnost za stipendiranje i otvaranje mjesta za praktikantice i praktikante. Inovativna i interdisciplinarna područja ne promiču se na način "potražnja regulira tržište", nego se moraju promicati sami i proaktivno mogućnosti i prednosti vezane uz specifično lingvističko obrazovanje, kakvo je npr. računalna lingvistika, kako bi se mogla probuditi potražnja i stvoriti tržište. Studenti, a i mi sami moramo biti oni koji pokreću inovacije i stvaraju mogućnosti, ne možemo čekati na tržište ili gospodarstvo da prepozna značajnost i mogućnosti. Tako ćemo stvoriti mjesta za stažiranje, stipendije, a i radna mjesta.

Uz jasne potrebe za tehnološko orijentiranu lingvistiku vidim isto tako potencijal za druge lingvističke smjerove, što se tiče mogućnosti za sklapanje suradnje i stvaranje mjesta za praktični rad i stipendije. Područja gdje lingvisti nalaze mjesta kao stručnjaci ili savjetnici uključuju PR domenu, gdje se stvaraju imena za proizvode (i gdje je važno da se npr. ne rabi ime za tvrtku ili proizvod koje nije prikladno jeziku, društvu i kulturi, kao npr. ime tvrtke "Osram" u Poljskoj), tekstovi za promidžbu usluga i proizvoda itd., ili u institucijama za promicanje stranih jezika, u medicinskim institucijama gdje se pacijentima nudi pomoć u slučaju poremećaja govora ili legastenije itd

Naš cilj je, vezano uz studijski program lingvistike, pronaći što više i što šire mogućnosti za naše studente da steknu praktično znanje o relevantnosti njihovih sposobnosti na različitim područjima u gospodarstvu i društvenim institucijama, kako bi našli za sebe najbolje mogućnosti za profesionalno napredovanje. To nužno mora uključivati i aktivno promicanje svih lingvističkih disciplina u gospodarstvu. Znanstveni projekti isto tako pružaju mogućnost uključivanja studenata u aktivni rad, kao npr. na području lingvistike u izradi korpusa, računalno kodiranje i digitaliziranje govora, pripremu eksperimenata, izradu softvera itd. Takvo uključivanje u znanstvene projekte pruža studenticama i studentima mogućnost uvida u aktivni znanstveni rad, i isto tako mogućnost za određeni financijski prihod i stipendiranje.

S prof. Čavarom razgovarao Zlatko Bukač, novinar studentskog portala Sajt (sajt.com.hr)